

Η επιστήμη γίνεται ποίηση, Ε. Σιστάκου

Εβίνα Σιστάκου

Η επιστήμη γίνεται ποίηση
(αποσπάσματα)

[Ποίηση και επιστήμη στα ελληνιστικά χρόνια]

Η επιστήμη, που, μαζί με τη φιλολογία, αποτέλεσε την κεντρική δραστηριότητα των λογίων του Πτολεμαϊκού Μουσείου, δεν μπορούσε παρά να επηρεάσει βαθιά τη θεματική και το ύφος της «αλεξανδρινής» ποιητικής. Δεν είναι τυχαίο εξάλλου ότι ένα ξεχωριστό λογοτεχνικό είδος, το διδακτικό έπος, καλλιεργήθηκε σε μεγάλη κλίμακα στα ελληνιστικά χρόνια, με πιο γνωστό παράδειγμα το αστρονομικό έπος Φαινόμενα του Αράτου.

Ποίηση και επιστήμη είναι τόσο στενά συνυφασμένες, ώστε εντελώς απροσδόκητα μια κλινική περιγραφή ή ένα μετεωρολογικό φαινόμενο ή μια λέξη από το επιστημονικό λεξιλόγιο μπορεί να βρεθούν σε καθαρά ποιητικά συμφραζόμενα. Είναι αξιοσημείωτη η τάση των ποιητών, λόγου χάρη, να περιγράφουν τον έρωτα ως παθολογική κατάσταση με κλινικά συμπτώματα.

[Η κόμη της Βερενίκης του Καλλίμαχου]

Ο Καλλίμαχος ο Κυρηναίος αφιέρωσε μια ελεγεία στον αστερισμό που είναι γνωστός με την ονομασία Κόμη της Βερενίκης. Στο ποίημα, που γράφτηκε με παιγνιώδη διάθεση, ο πλόκαμος της βασίλισσας Βερενίκης απευθύνεται στον αστρονόμο Κόνωνα που την ανακάλυψε στον ουρανό [Καλλίμαχος Αίτια απ. 110, με βάση τη λατινική διασκευή του Κάτουλλου, μετάφρ. Ε. Σιστάκου]:

Εκείνος που είδε τις τροχιές των άστρων του μεγάλου ουρανού, την ανατολή και τη δύση τους, πώς η φλεγόμενη λάμψη του ήλιου σκοτεινιάζει, πώς τα αστέρια εξαφανίζονται σε ορισμένους χρόνους, πώς ο γλυκός έρωτας κατεβάζει την Άρτεμη από τα ουράνια κρυφά στο Λάτμιο άντρο: εκείνος ο ίδιος άνθρωπος, ο Κόνων, με παρατήρησε στον ουρανό, εμένα τον πλόκαμο της Βερενίκης που εκείνη αφιέρωσε σε όλους τους θεούς...

Κείμενα:· Καλλίμαχος, Αίτια απ. 110 (Η κόμη της Βερενίκης)· Άρατος, Φαινόμενα· Νίκανδρος, Θηριακά

Πηγή: [Ελληνιστική Γραμματεία](#)

Δραστηριότητες

1. Στο εισαγωγικό σημείωμα αναφέρεται ότι το ποίημα γράφτηκε με παιγνιώδη διάθεση. Διακρίνετε εσείς μια τέτοια διάθεση; Να απαντήσετε λαμβάνοντας υπόψη και την ιστορία για την προέλευση της ονομασίας του αστερισμού.
2. Στην Ελληνιστική εποχή η επιστήμη συνδιαλέγεται με την ποίηση και η ποίηση, συχνά, εξωτερικεύει την επιστήμη. Μπορείτε να βρείτε ποιήματα από άλλες εποχές που να συνομιλούν με την επιστήμη; (βλέπε π.χ. το κείμενο *Ποίηση και Μαθηματικά: Ποιο είναι το ζήτημα* του Δ. Γαβαλά).
3. Στο δεύτερο απόσπασμα από το ποίημα *ο πλόκαμος της Βερενίκης* του Καλλίμαχου, να βρείτε εκφραστικούς τρόπους με τους οποίους η επιστημονική γνώση μετασχηματίζεται σε ποιητικό λόγο.
4. α) Να αναζητήσετε πληροφορίες για τον αστερισμό «Κόμη της Βερενίκης» (Ενδεικτικά βλ. [physics4u](#))
β) Να διαβάσετε την ιστορία για την προέλευση της ονομασίας του αστερισμού. Πώς θα σχολιάζατε την παρέμβαση του Κόνωνα που κατάφερε να κατευνάσει τον θυμό του Πτολεμαίου για την απώλεια της κόμης; Σκεφτείτε ότι ένας μαθηματικός-αστρονόμος δίνει μία μη ορθολογική εξήγηση στο συμβάν.